

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ПЕДАГОГИКА КАФЕДРАСИ
ПЕШКУ ТУМАНИ 2-СОН КАСБ-ХУНАР МАКТАБИ**

**ПРОФЕССИОНАЛ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА
ДУАЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ
ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ ВА РИВОЖЛАНИШ
ОМИЛЛАРИ**

Республика илмий-амалий конференция материаллари

Бухоро-2021

Конференция Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 март 78-Ф-сонли фармоиши асосида ташкил этилди.

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ДАСТУРИЙ ҚЎМИТАСИ

Б.К.Зарипов	-	Бухоро вилояти ҳоқими
М.М.Холмухаммедов	-	Олий ва ўрта махсус таълим вазири ўринбосари
Т. Р.Чориев	-	Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати.
К.М.Муқимов	-	Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси академиги
Ҳ. Ҳ.Қобилов	-	Бухоро вилоят касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш ҳудудий бошқармаси бошлиғи:
З.Я.Худайбердиев	-	Педагогик инновациялар касб-хунар таълими бошқарув ҳамда педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти ректори
О.Х.Хамидов	-	Бухоро давлат университети ректори.
Н.Р.Баракаев	-	Бухоро муҳандислик технология институти ректори.
Ш.Ж.Тешаев	-	Бухоро давлат тиббиёт институти ректори.
Ш.Ж.Имомов	-	Тошкент ирригация ва меллиорация институти Бухоро вилояти филиали директори техника фанлари доктори профессор
Н.А.Нуралиев	-	Тиббиёт фанлари доктори, профессор
О.С.Қаҳҳоров	-	Бухоро давлат университети илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор
Б.Р.Адилов	-	Бухоро давлат университети ҳузуридаги ПКҚТ МО минтақавий марказ директори, п.ф.д., профессор
М.З.Шарипов	-	Бухоро муҳандислик технология институти илмий ишлар проректори
Ш.Ш.Олимов	-	Бухоро давлат университети педагогика кафедраси мудирини педагогика фанлари доктори профессор
Д.Р.Раҳматуллаева	-	Педагогик инновациялар институтининг “Таълимда бошқарув” кафедраси доценти, п.ф.д
Я.Я.Раҳматов	-	Бухоро вилоят касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш ҳудудий бошқармаси бошлиғи ўринбосари.
Ш.А.Ҳайитов	-	Бухоро давлат университети жаҳон тарихи кафедраси профессори, тарих фанлари доктори
Ҳ.Х.Ҳакимжонов	-	Педагогик инновациялар институти, “Таълимда бошқарув” кафедраси катта ўқитувчиси
М.Ҳ. Маҳмудов	-	Бухоро давлат университети профессори п.ф.д
Б.Х.Маҳмудов	-	Пешку туман 2-сон касб-хунар мактаби директори.
Б.Қ.Хўжаев	-	Бухоро давлат университети Педагогика кафедраси доценти, п.ф.н
Э.М.Мухторов	-	Бухоро давлат университети педагогика факултети декани психология фанлари номзоди
С.Қ.Қаҳҳоров	-	Бухоро давлат университети касба уюшма қўмитаси раиси
Н.Бекова	-	Бухоро давлат университети Ўзбек филологияси кафедраси доценти, ф.ф.н.

КОНФЕРЕНЦИЯНИНГ ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТАСИ

В.Ҳ.Қаххоров	–	Бухоро вилояти Пешку тумани ҳокими
А.Э.Холиев	–	Биалогия фанлари доктори профессор
Э.Д. Ниёзов	–	Бухоро Давлат университети Табиий фанлар факультети декани
Х.Т.Авезов	-	Кимё фанлари номзоди доцент
З.И.Нуриллоев	-	Бухоро муҳандислик-технология институти. Кимё кафедраси ўқитувчиси. техника фанлари фалсафа доктори(PhD)
С.А.Мухаммадов	–	Касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш Бухоро вилоят ҳудудий бошқармаси Методик хизмат кўрсатиш бўлими бошлиғи.
С.Х.Имомова	-	Касбий таълимни ривожлантириш ва мувофиқлаштириш Бухоро вилоят ҳудудий бошқармаси бош методист маслаҳатчиси
Н.Ф. Норов	–	Пешку туман 2-сон касб-ҳунар мактаби ўқув ишлари бўйича директор ўринбосари.
Н.Саидов	–	Пешку лимончилик равнақи фермер хўжалиги раҳбари
С.Жумаева	–	Пешку туман “Малшояк” фермер хўжалиги раҳбари
М.Бозоров	–	Пешку туман қишлоқ хўжалиги бўлими бошлиғи
Қ. Р.Тўхсанов	–	Бухоро давлат университети доценти, филология фанлари номзоди.
Г. Ҳасанова	–	Бухоро муҳандислик технология институти доценти.
Б.Т.Жураев	-	Бухоро давлат университети педагогика кафедраси ўқитувчиси
Б.Эшонқулов	–	Пешку туман 2-сон касб-ҳунар мактаби ўқув ишлаб чиқариш таълими бўйича директор ўринбосари.
Ҳ. Адизова	–	Бухоро давлат университети ўқитувчиси.
Ш.Абдиев		Пешку туман 2-сон касб-ҳунар мактаби ЁБИБДМ
Ж.Мажидов	-	Бухоро давлат университети жаҳон тарихи кафедраси ўқитувчиси

Масъул муҳаррир:

Олимов Ш.Ш.,
педагогика фанлари доктори, профессор

Такризчилар:

Қ.Р.Тўхсанов
филология фанлари номзоди, доцент

Н.Бекова,
филология фанлари номзоди, доцент

1910-yilda Yangi Buxoroda 8ta paxta tozalash zavodi, 1914-yilda 1ta yog' ishlab chiqaruvchi zavodi borligi ta'kidlanadi⁵⁷.

Amirlikda shu bilan birga ip yigirish, charm mahsulotlari ishlab chiqarish shoyi gazlamalar ishlab chiqariladigan korxonalar ham faoliyat ko'rsatgan.

Xulosa qilib shuni aytish lozimki faoliyat ko'satgan mazkur zavod va fabrikalarning deyarli barchasi rus kapilatalistlari uchun xizmat qilib asosan xom-ashyoga dastlabki ishlov berish bilan shug'ullangan. Uni tayyor mahsulotga aylantirishni esa, Rossiyaning markaziy shaharlarida amalgam oshirilgan. Lekin shunday bo'lsada amirlik iqtisodiyotiga rus kapitali va sanoatining kirib kelishi Buxoroning Orta Osiyodagi yirik savdo markaziga aylanishini ta'minlagan.

Республикамиз музейларининг таракқиётида замонавий инновациялар

**Бду Тарих ва маданий мерос факультети
Бухоро тарихи кафедраси катта
ўқитувчиси Б.Болтаев**

Ўзбекистонда музейлар жамиятнинг маънавий савиясини оширишга хизмат қилувчи ижтимоий-маданий институт сифатида алоҳида ўрин тутди. Зеро, ёш авлодни Ватанга муҳаббат, миллий ва умуминсоний кадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялаш, уларнинг онгига халқимизнинг бой миллий маданий мероси ва тарихий ўтмишига ҳурмат ҳиссини сингдиришда музейларнинг роли ниҳоятда катта. Шу жиҳатдан “музейлар инфратузилмасини халқаро стандартларга мувофиқ такомиллаштириш орқали кўрсатиладиган хизматларнинг интерактивлигини ошириш, музейларнинг фаолиятига инновацион ахборот технологияларини кенг жорий этиш ва музей экспонатларининг рақамли шакллари яратиш орқали музей экспонатларини кўриш имконини берадиган инфратузилмани яратиш”⁵⁸ бугунги куннинг долзарб вазифаларидан бири ҳисобланади. Ушбу вазифалар ўз навбатида илмий-назарий

⁵⁷ Кнопка С.Р. Туркистанский край. Т.: 1920. –С. 19.

⁵⁸ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 26 августдаги ПҚ-3920-сонли “Ўзбекистон Республикасида маданият ва санъат соҳасини инновацион ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори // Lex.uz.

жиҳатдан музейшунослик ва музейлар тарихига доир тадқиқотларни кенгайтиришни тақозо этади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Фармони, 2018 йил 26 августдаги ПҚ-3920-сонли “Ўзбекистон Республикасида маданият ва санъат соҳасини инновацион ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ва соҳага оид бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар белгиланган вазифаларни амалга оширишда муайян даражада хизмат қилиб келмоқда. Ўзбекистонда музей иши тарихи билан боғлиқ тадқиқотлар, асосан, Н.Содиқованинг монографиясида ва бошқа илмий ишларида акс эттирилган. Ўзбекистонда музейларга бўлган эътиборнинг кучайганлиги, янги музейларнинг ташкил топиши, хорижий давлатлар билан маданий алоқаларни ўрнатишда музейлар ролининг ортиб бориши масалалари Р.В.Альмеев, Л.Левтеева, Д.Т.Курязова, Ш.М.Ўлжаева тадқиқотларида ўз ифодасини топган⁵⁹.

Ўзбекистон музейларини замонавий технологиялар ёрдамида такомиллаштириш, экспонатларни музей сайтларига жойлаштириш ва улар орқали ёшларнинг маънавий-ахлоқий савиясини ошириш, уларнинг онгида миллий ғурур ва ифтихор туйғусини шакллантириш борасида берилган амалий тавсиялардан кенг фойдаланилмоқда. Музейларни давр талабидан келиб чиққан ҳолда янада такомиллаштириш, уларнинг қиёфасини, экспозициясини халқаро стандартларга мослаштириш, фондларини бойитиш, ашёларини илмий ўрганиш, асраб-авайлаган ҳолда замонавий услубда таъмирлаб келажак авлодларга етказиш, жаҳонга намойиш этиш йўллариини бир тизимга солиш муҳим масалалардан ҳисобланади⁶⁰.

Замонавий музей ишини такомиллаштиришнинг энг асосий омилларидан бири бу – кадрлар тайёрлаш, музей ходимларининг замонавий ахборот

⁵⁹Садыкова Н. Музейное дело в Узбекистане. – Ташкент: Фан, 1975: Ўша муаллиф. Маданий ёдгорликлар ҳазинаси. – Тошкент: Фан, 1981. – 270 б:

⁶⁰Ҳабибуллаев Н. Музей ва фан-таълим / Ўзбекистон музейлари истокболлари. – Тошкент, 2013. – Б.7.

технологияларини ўзлаштириши ҳамда махсус дастур яратилиши ёки сотиб олинишидан иборатдир⁶¹.

Истиқлол йилларида тарихий шаҳарлар янгича чирой очиб, замонавийлашиб бораётганлиги муносабати билан қадимий шаҳарларни батафсил режалаштириш лойиҳаларини ишлаб чиқиш зарурати туғилди. Натижада Хива, Самарқанд, Бухоро, Шаҳрисабз, Тошкент каби шаҳарларни батафсил режалаштириш лойиҳалари ишлаб чиқилиб, муҳофаза қилинадиган ҳудудларнинг чегаралари аниқ белгилаб қўйилди⁶². Бу Ўзбекистоннинг қадимги Шарқ ҳамда Ғарб цивилизацияларида тутган ўрнини ва жаҳон цивилизацияси ривожига кўрсатган таъсирини белгилашда муҳим роль ўйнайди. Ўзбекистонда туризмни юксалтириш, уни хизматлар экспортининг асосий омилига айлантириш, ялпи ички маҳсулотни шакллантиришдаги ролини оширишнинг муҳим йўналишларидан бири – тармоқда инновацион жараёнларни кучайтиришдан иборат. Ўзбекистонда туризмни инновацион асосда ривожлантириш, сайёҳларнинг тарихий шаҳарларга бўлган қизиқишини кучайтиришда виртуал намойишлар, мультимедик дастурлардан фойдаланиш йўлга қўйиб борилмоқда. Соҳани ривожлантиришда айнан инновациялар билан боғлиқ бир қанча имкониятлар амалга ошаётгани Ўзбекистонда фаолият юритаётган туристик фирмаларнинг Интернет саҳифасига тарихий шаҳарларимиз ҳақидаги маълумотлар киритилгани билан изоҳланади.⁶³ Таъкидлаш жоизки, сайёҳлик фақат маълум бир маданий объект ёки тарихий обидалар ҳисобига ривожланиб қолмайди, балки соҳа тараққиёти инфратузилмалар, шарт-шароит ва эътиборга ҳам бевосита боғлиқдир.

⁶¹Альмеев Р. Музей жамғармаларини оптималлаштириш, сақлаш ва кўргазмалаштириш // Мозийдан садо. 2(38) – Тошкент: 2008. Б-2-3.

⁶²Абдурахимов Б. Тарихий мерос – миллий истиқлол мафкурасининг пойдевори // Мозийдан садо. – Тошкент, 2000. – №3. – Б.7.

⁶³<http://www.discoverger.uz>, <http://www.trevalstory.uz>, <http://www.asia-travel.uz>.

АЗИМОВА Н.Э., НАСИМОВА З.И. Дуал таълим тамойилларига асосланган профессионал таълим дастурларини амалга оширишнинг ўзига хос хусусиятлари.	357
ЖУРАЕВ Б.Т. Педагогик мулоқот касбий компетентликнинг муҳим омили	360
САИДОВ О.Қ. Фармация йўналишида дуал таълимни ташкил этиш	362
МАХМУДОВА N. Ta'lim jarayonida didaktik vositalardan foydalanishning qulay shart-sharoitlari	365
МАЇДИДОВ J.J., РАҲАМОНОВА G.E . O`rta osiyo jadidlarining yangi usul maktablari faoliyatidan lavhalar	368
QUDRATOV Sh.Yo. Buxoro amirligida Rossiya sanoat korxonalari	375
БОЛТАЕВ Б.Б. Республикамиз музейларининг тараққиётида замонавий инновациялар	378
ЭРҒАШЕВА М.Р. Туркистон маърифатпарварларининг қарашларида баркамол ёшлар таълим тарбияси	380
ЖУМАЕВА М. Юртимиздаги қадимги оловли уйлар	384
БАХТИЁРОВ Б. Ёшларни Ватанга муҳаббат руҳида тарбиялашда музейларнинг ўрни ва аҳамияти.	387